

En dêr marsjearje ik hinne

Kolofon

ISBN: 978 90 8954 908 2

Earste printing 2016

© 2016 Meindert Bylsma

Utjouwerij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Ljouwert

Til: 058 - 289 48 57

www.elikser.nl

Foarmjouwing binnenwurk en omslach: Evelien Veenstra

Neat út dizze útjefte mei fermannichfâldige wurde, opslein yn automatisearre gegevensbestannen en/of iepenbier makke troch middel fan print, fotokopy, mikrofilm of op hokfoar oare wize ek, sûnder foarôfgeande skriftlike tastimming fan de einredakteur en de útjouster.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

En dêr marsjearje ik hinne

Novelle

Meindert Bylsma

Wat docht dat lytse mantsje dêr op it omkaft?

Moat ik him warskôgje foar de falkûlen dy't foar him
dold, de falstrikken dy't foar him spand, de hinderlagen dy't
foar him lein wurde sille?

Ik kin him no dochs noch net opskypje mei it gefaar fan
klisjeemieningen, sjabloonoardielen, fan monotinken en
hierargysk machtsmisbrûk?

Ik kin him no dochs noch net foarsizze dat er nei alle
gedachten mei iepen eagen yn wierheden rinne sil dy't net
wier binne, leauwe sil yn hillichheden dy't skynhillich binne,
frijheden tinkt te hawwen dy't net frij binne?

Ik kin him no dochs noch net warskôgje foar himsels?
Hy stiet op 'e startline, de hurddraversskuon al oan. Bin ik
oan 'e pantoffels ta, drok dwaande klear te kommen mei de
groeden dy't oerbleaun binne fan 'e toeren dy't ik úthelle ha,
úthelje moast, yn it sirkus fan it libben? Of liket it allinnich
mar sa?

Hawar, ik sil him it libben mar yn marsjearje litte en mar
net op foarhân al fertelle dat it in poepetoer wurde sil om in
keardel te wurden.

No sil der in keardel fan my makke wurde. Dat hie ik tinke kinnen. Mar wêrom soe der fan my makke wurde moatte wat ik al wie? Dus sil ik dat wol net tocht ha. Mar wat dan wol? Om dêr efter te kommen moat ik dolle, dolle yn myn ûnthâld. En dan sit ik op sompich terrein, dêr't ik samar yn weisakje kin. It ûnthâld kin sa lek wêze as in tjems. Jo kinne ek in ûnthâld hawwe fan tolve oere oant middei. Dêr hawwe gâns snoadere minsken as ik oer neitocht, oer skreaun.

Douwe Draaisma hellet yn syn “Vergeetboek” Freud der by. De psycho-analyse fan Freud, skriuwt er, wurket -úteinlikmei oantinkens. Guon dêrfan sille út skamte ferswijd wurde, of ferfongen troch optochte oantinkens. Meastal ûnbewust. Unbewuste ligerij dus. Oantinkens kinne oanfretten wurde, oerinoar hinne rûgelje, útinoar falle yn stikjes, diggels, fragminten, flarden, skeinde resten. Wat dêr dan wer fan omheechkomt, is gauris feroare fan foarkommen en ynhâld.

Mark Moeras hat it yn syn boek “Ben ik dat?” ek oer dy stikjes. De ûnderdielen fan in oantinken lizze los fan inoar op ferskillende plakken yn 'e harsens opslein. Nim in reade auto dy't hurd fuortrydt mei piipjende bannen. De kleur fan dy auto, read, wurdt earne opslein, it lûd, piipjende bannen, earne oars, de aksje, hurd fuortride, wer earne oars en de emoasje dy't it opropt op noch wer in oar plak. In oantinken bestiet al gau út tsientallen fan sensaasjes dy't as losse kralen troch ús brein fersille lizze, ferbûn troch triedden. Dy triedden bringe in oantinken op gong, dy moatte de kralen ferbine. Binne der wat fan dy triedden oantaast of noch slimmer: stikken, dan is de kâns grut dat Alzheimer jo yn 'e kloeren hat. Mar as alles yn 'e harsens noch yntakt is, sis mar de hardware doocht noch wol, is it dan de wierheid dy't mei oantinkens, sis mar de software, omheech komt út it ûnthâld?

Us ûnthâld is “notoir onbetrouwbaar” seit Dick Swaab yn syn boek “Wij zijn ons brein” en dat docht regelmjittich bliken yn 'e rjochtbank. Minsken dy 't itselde sjoen ha fertelle, sels ûnder ede, in folslein oar ferhaal. Sit ik dêr ek mei oantangele? Moat ik rjochter spylje oer myn eigen oantinkens? Mysels feroardielje foar ûnbewuste ligerij? Mysels skuldich ferklearje, mar gjin straf oplizze? Hawar, wat by my opkomt by it skriuwen fan dit ferhaal kin de wierheid wêze, mar foar itselde jild ek net. Gatsjes yn 'e oantinkens kinne, seit Swaab, troch ús brein op in ûnbewuste wize opfolle wurde. Dit ferhaal kin dus fan hjir nei dêr fleane, fan doe nei no, fan feit nei optinksel, fan fotsjefinne nei ferneukergea. En dan kin alles ek noch trochinoar mjoksele wêze. Jo binne warskôge. Gjinen sil efternei sizze kinne: ik haw it net witten. Dat klinkt wat fertrouder as “Ich habe es nicht gewusst,” mar it komt op itselde del.

Ik bin dus al in keardel. Wy binne al keardels. Wy binne eksistinsjalisten. Wy, in ploechje opslûpen adolesinten yn oplieding ta skoalmaster. Oesters binne wy sa no en dan, tsjin 'e tried yn, balstjurrich bytiden. Wy lêze op ús manier Camus, Sartre, Kierkegaard, Kafka en Dostojewski. Wy beskôgje ússels as unyk, fiele ús frij, binne ferantwurdlik foar ússels en ús eigen dieden. Wat wy ferkeard dogge kin net ôfskood wurde op in net oan te ûntkommen lot en ek net op in God dy't ús opskypje wol mei in oanstriid ta alle kwea. God is sa dea as in loarte, it libben is absurd en hat gjin doel. Wy moatte dy absurditeit sels trochbrekke, sels oan it libben in doel jaan. En dêr ouwehoere wy oer yn it middeisskoft by “Wybs” by in bakje kofje mei slachrjemme en- troch mem mei leafde klearmakke- stikken bôle mei tsiis, woarst en nûtsjesmoar. Semy-profesjoneel lulle, neame wy

it. Wy nimme ússels heal serieus en foar de oare helte ha wy de gek mei ússels. Mar net mei de frijheid dy 't wy ússels mei oertsjûging tatinke. Wat seit Sartre ek al wer: de wichtichste eigenskip fan in minsk is syn frijheid. Net elkenien kin dy frijheid oan. Sokken binne bang foar de ferantwurdlikens dy't it jout, dy't se meitôgje moatte, sokken binne ta de frijheid feroardiele. Wy net, wy kinne alles wol oan. Wy provosearje, no ja in bytsje, it hier wat langer en de klean wat oars as oars, no ja in read siden sjaaltsje ynstee fan in strik. Wy dogge net in soad ferkeard fine wy, krekt oarsom, wy tinke gjinien wat yn 't paad, mar dat fynt net elkenien en dêrom fiele wy ús soms in bytsje as Josef K.

“Iemand moest Josef K. belasterd hebben, want zonder dat hij iets kwaads had gedaan, werd hij op een morgen gearresteerd.”

It kloatsjesfolk wol ús ideeën opslute. Ek al binne wysels gauris like kloaterich as dat folk, dat is ús skuld net, dat is klearbare oermacht: oars soenen wy net oerlibje kinne yn in maatskippij dy't oaninoar hinget fan diploma's, netwurken, jild, macht en status. Om skoalmaster te wurden moat der wolris wat skippere wurde, wat healwyn syld. Ja ja! Mar yn ús frije tiid brekke wy út. En dan lulle wy wer oer de fragen: wa bin ik, wat doch ik hjir en wat is de sin fan myn bestean? Dan fiele wy ús ferantwurdlik foar de wrâld en wolle dy ferbetterje. Dan wolle wy opkomme foar de rjochten fan ferhûddûke minsken. Hoe? Dat witte wy noch net. Dat komt letter wol. No binne wy idealisten, no binne wy eksistinsjalisten.

Mar wat docht dy idealistyske eksistinsjalist hjir dan? Hat er net yn 'e gaten dat er yn in folslein eksistinsjalist-fjannige omjouwing bedarre is?

“Hij moet bedenken dat de earste plicht van de militair is: gehoorzaamheid aan zijn militaire meerderen. Deze meerderen immers dragen een grote mate van verantwoordelijkheid, ook voor hun ondergeschikten en zijn daarom met gezag bekleed. Het is de ondergeschiktheid en de daaruit voortvloeiende gehoorzaamheid welke de ziel vormen van de militaire dienst.”

As er oan dy “ziel” foldwaan moat, sil er in “silige” eksistinsjalist wurde. Dan bliuwt der net folle fan syn frijheid, fan syn ferantwurdlikheid oer. En fan syn lang hier?

“Hij dient zijn haar kortgeknipt te houden; in geen geval mogen er haarlokken zichtbaar zijn, wanneer hij zijn hoofddeksel draagt.”

Wat is dat no wer? Mei der gjin hier ûnder it deksel op 'e holle weikomme? It soe wat, in túfke hier! Mar ja, ek in túfke hier is hier. Dêr meitsje minsken har drok om, dêr betinke se regels foar en foarskriften.

Yn guon kultueren jouwe froulju kapitalen út om fan it hier keunstwurken meitsje te litten dy 't troch elkenien besjoen en bewûndere wurde moatte, wylst yn oare kultueren froulju yn it iepenbier noch gjin hierke sjen litte meie. Op guon plakken fan 'e wrâld dogge manlju alle moarnen mei yngeieuze apparaten of flymskerpe meskes alle war om alle hier fan kin en boppelippe ôf te krijen, wylst op oare plakken in man sûnder snor en burd gjin man is. Frijheid fan hier? Ferjit it mar. Kulturele en religieuze foarskriften, beskreaun yn allegearre soarten fan geskriften, fan moadeblêd oant Hânboek Soldaat, fan Bibel oant Koran, binne baas. En

gauris moatte der gelearden, oft se no hairstylers, hier- of skriftkundigen hjitte, oan te pas komme om it domme folk út te lizzen hoe't de geskriften útlein wurde moatte.

Hie it net better west as de skeppers minsken sûnder hier skepen hienen? Mar och, dan hienen der grif wer kealekopkwestjes ûntstien. Kwestjes oer geskriften mei foarskriften, allinnich mar troch kealkundigen oan it keale folk út te lizzen, kwestjes oer it al of net bedekken fan eigen kealens mei holdoeken, baretten, kopfodden of oare ôfdeksels. Kwestjes oer manlju dy't pystich wurde fan kealkoppige froulju en dan meastal net fan har eigen, mar fan dy fan in oar. En dêr moat dan wer in gebod of in ferbod foar makke wurde.

Dus mar gewoan sa litte sa't it is en jin mar gewoan deljaan ûnder de frijheid fan hier-utering dy't jo al of net tinke te hawwen? En mar gewoan hoopje dat der gjin hieroanslaggen of noch slimmer hieroarloggen útbrekke sille? It is bytiden om bang fan te wurden.

Sarte foarsei it al: as in minsk him bewust wurdt fan syn frijheid of ûnfrijheid, kin er bang wurde en efter oaren oan flechtsje. Kierkegaard lit him ek net ûnbetsjûge: de measte minsken ferskûlje har efter algemiene wearden dy't se foar objektyf hâlde. Mar in minsk hat neat oan teoryën oer De Wierheid of De Minsk. Yn 'e praktyk sil er oan 'e hân fan in eigen miening en eigen etyk útmeitsje moatte hoe te hanneljen. Ien wierheid is der net, der binne mear, folle mear. In minsk moat sykje nei in eigen wierheid en dy kin er allinnich mar fine as er by steat is om in kar te dwaan. De measte minsken kinne dat net en dûke ûnder yn 'e anonimiteit.

It is wol dúdlik, ús eksistinsjalist dúkt ûnder yn 'e oermacht fan: ik kin der ek neat oan dwaan, sa is it no ienkear, it is gewoan plicht, tsjinstplicht.

Voorwááarts mars!

En dêr marsjearret er hinne, út syn eigen ‘ik’ wei en hy hat it net yn ’e gaten. En dêr stiet er dan, yn Amersfoart, yn ’e Willem III kazerne. Wêrom dêr? Omke Auke? Wie dêr net wat mei?

Omke Auke, in broer fan ús heit, is wat mei. Hy seit noait net folle, rint wat rûngear, is wat yn himsels keard en troude mei muoike Aukje. Dêr is ek wat mei, dêr is folle mear mei, dy doocht net hielendal.

Omke Auke wie yn tsjinst by de Kavalery, by it hynstefolk, hy wie huzaar. Dêr is in kykje fan en dat haw ik sjoen. In hiele oare omke Auke. Yn militêr tenu sit er op in hynder. Net rûngear, mar proastich rjochtop. Net yn himsels keard, mar dryst de wrâld yn sjend. Net ien dy’t in healwize muoike Aukje fersiere sil, mar ien dy’t de moaiste en skranderste froulju wol eefkes by de hokseboksen krije sil. Haw ik, as ik by de keuring ynfolje moat by hokker legerûnderdiel ik it leafst wol, oan dy omke Auke tocht, dy fan it kykje?

Kavalery! Ik wit amper wat dat ynhâldt. Yn ús famylje sit gjin militêre tradysje. Termen as ynfantry, artillery en kavalery komme by ús net op ’t aljemint. Us heit hat net yn tsjinst west. Dêr hat omke Auke foar soarge: bruorretsjinst. Dat hynders yn tanks feroare binne, ik stean der eefkes net by stil. En dat ik net hielendal frij bin fan klaustrofoby, ek net. Ik bin yn dy tiid in meager mantsje. “Gezond mager,” sei de skoaldokter altyd. Se sille by de keuring wol tocht ha: yn sa’n nauwe tank sit sa’n meager mantsje himsels net mei syn eigen fet yn ’t paad. Kavalery dus.

Muoike Aukje! Se wol altyd in spultsje mei ús dwaan. As ik by muoike Tryn, in suster fan ús heit, útfanhûs bin, gean wy, twa fan myn neven en ik, alle sneontejûnen nei muoike

Aukje te “Mens-erger-je-nieten”. Omke lûkt him dan tebek efter de krante. Earst krije wy tee mei twa moalkoekjes en in rumboan. Dy ha wy alfêst mar binnen. Koekjes, tee en rumboan behimmele, dan giet it oan. Spannend, want muoike hat nuvere oanslaggen. Om bang fan te wurden soms. Mar dat makket it ek wer ekstra spannend. Wy binne fan dy opslûpen jonges fan 9 en 10 jier âld. Frjemd fine wy it, sa'n grutte frou dy't nuver sit te gnizen en de boel besiket te besoademitjerjen.

It begjint altyd gewoan. Mar as muoike net gau genôch in seis smyt, wurdt it ûngewoan, dan nukt se de dobbelstien op 'e flier en begjint al fier foar't se wit wêr't de dobbelstien leit, te roppen.

‘Ses,’ want muoike praat stedsk, Snekers, ‘ses, echt waar, ses, ik hew ut self sien.’

Wy litte it dan mar gewurde, ek al is de regel: dobbelstien op 'e grûn: oersmite.

As ien fan ús pionnen te ticht by ien fan harres komt, gefaarlik ticht, sadat dy fan har der ôfsmiten wurde kin, besiket se de fijannelike pion temûk fan 't boerd te feien. En altyd set se him op in minder gefaarlik plak wer del.

‘Daar ston-ie, echt waar, dat weet ik seker.’

Soks giet ús dan te fier en wy sette him wer op it goede plak del. Mar dan begjint muoike de hannen te wringen, laket mei in hege laits en besiket de dobbelstien te beynfloedzjen.

‘Gyn vijf, gyn vijf!’

Kin muoike nettsjinsteande al har fratsen dochs net winne en stiet ien fan ús op winst, reaget se ûnferwachts alle pionnen fan it boerd.

‘Ik dee ut per ongeluk, echt waar.’

Dat is dan de ein fan it spul. Omke komt efter de krante wei.

‘Hâld op mei dy kluchten, jou de jonges in blokje sûkelade, jit har in exota yn en my in konjakje en nim sels mar in glês wetter.’

Suver in bytsje kjel fan safolle wurden efterinoar, dûkt omke wer efter de krante.

Wolle wy op in sneontejûn in kear net nei muoike Aukje, muoike Tryn stjoert ús der wer hinne.

‘Se sjocht der nei út, dat spultsjedwaan mei jim. Se hat oars ek net folle. Jim ha it dêr goed, of net soms! En dy nuverichheden, dêr kin se neat oan dwaan, dy krije jim der fergees op ta moatte jim mar tinke. De dingen nimme sa’t se binne. “Mens erger je niet”. Sa hjit dat spultsje ommers!’

En dan kroaskje wy mar wer ôf, op nei de tee, de moalkoekjes, de rumboan, it blokje sûkelade, de exota, de swijsume omke en de healwize muoike.

Dêr stean ik dan mei in ploech fan sa’n tritich frjemde jonges yn in lange heechoppige sliepseal, op gymphy’s. Kistjes sille ús letter noch oanmetten wurde. In fierstentegrutte overall slobberet my om ’e lea. Der wurdt fan my ferwachte dat ik in “wolletje” meitsje. Thús makket mem it bêd altyd op. No moat ik it sels dwaan mei in “wolletje”. Wiidweidich is it ús foardien. Tekkens meie net samar op bêd lizze, dy moatte opteard wurde. Net samar, mar sa en net oars. Ien tekken foarmet opteard de binnenkant, de oare moat der op in yngenieuze manier om hinne slein wurde. De ôfmjittingen fan in “wolletje” stean fêst. Der komt sels in stokje by te pas om de breedte te bepalen. Alle “wolletjes” moatte gelyk wêze en op ’e selde manier op itselde plak op ’e striesek lein wurde. Dy striesek ha wy earder op ’e dei, yn in -ien stof allegearre stof- fol striehok sels foltroppje moatten. Wat mear strie der yn wat better, wurdt ús foarhâlden. Op it lêst stiet

de sek sa bol dat ik bang bin om der midden yn 'e nacht fanôf te miterjen. Thús haw ik in lekker lizzende, net fanôf te miterjen, stoffrije matras mei binnenfearring.

Mei't alle "wolletjes" gelyk wêze moatte, falt ien dy't ôfwykt fuortdaliks op. En dus moat dy wer útinoar helle wurde en opnij yninoar teard. Sa en net oars. Allegearre gelyk, gjin ôfwikingen. Unifoarmiteit!

Yn 'e tritiger jierren fan 'e tweintichste iuw, haw ik ris lêzen, is der in ploechje mannen dat der unifoarm útsjen wol. Allegearre in brún himd oan, wurdt besletten. Letter sille se as brúnhimden mei swarte ideeën de skiednis yn gean. Moat ik dêr no ek wach foar wêze, foar it gefaar fan in kollektive unifoarmiteit dy't op 'e kop ferkeard útrinne kin? Yn in kollektyf hat meastal mar in lyts ploechje in miening, in ideology. De oaren rinne der efteroan: it jout feiligens, jo hearre earne by. Hoe grutter it tal meiriners, nammerste mear macht foar de ploech! Kollektiviteit en unifoarmiteit kinne brûkt wurde om de "ik" oan te fallen, út te skeakeljen en te feroarjen yn in "wy".

Ik ha problemen mei myn "wolletje". Ik bin der net krekt genôch foar. Dat krekt sa en net oars sjoch ik it nut ek net fan yn. Wat is der no tsjin op in bytsje oars as sa? Is wat oars as oars net de sjeu fan it libben? Fan ienheidswoarst rekket in minske lang om let yn 'e skiterij. Minsken dêr't neat oan mankearret sit gjin ferhaal yn, no ja altiten itselde ferhaal. Leaver in muoike Aukje, haw ik letter betocht, as, ik neam mar ris wat, in buorman dy't moarns kreas yn it pak altyd op 'e selde tiid, nei, ik neam noch mar ris wat, it gemeentehûs rydt en dêr alles wat ôfwykt fan it gewoane of net foldocht oan in feroardering, foarskrift of regeling as advys meijout:

ôfwize. Sokke ôfwizelingen kinne gjin ôfwikingen ferneare: fêste patroanen op it wurk en yn it libben: sneons earst mei de frou om boadskippen, dan bleekjemeane, hageknippe en de gerskes en túchjes tusken de siertegels fan it terras bestride. Deaspuitsje dat guod!

Wat kin it no skele as alle tekkens net gelyk opteard binne, net gelyk op bêd lizze. Wat sjokt it no dat it iene “wolletje” wat smeller is as it oare, dat it iene op it hollenein leit en it oare op it fuottenein? Mar diskusje? Hielendal gjin diskusje! Semy-profesjoneel lulle oer it nut fan al of net gelikense “wolletjes”? Hielendal gjin gelul. Sa en net oars. Mei suver in soarte fan sichtbere wille lit de kommandant fan 'e Willem III ús dat witte yn syn wolkomstwurdsje mei in sitaat út 'e bibel fan de earstkomende tiid, it Hânboek Soldaat.

“Vanaf dit moment staan jullie onder de krijgstucht. De krijgstucht omvat de handhaving van regelmaat en orde in alle, zelfs in de schijnbaar nietige zaken, de militaire dienst betreffende; stipte nakoming van alle voorschriften en nauwgezette voldoening aan de terzake van de dienst gegeven bevelen, ook waar deze slechts kleinigheden betreffen.”

Wa't der oars oer tinkt moat kondisjonearre wurde. De Rus Ivan Pavlov kin by in beskaat lûd in hûn flybje litte. Hoe krijt er dy hûn sa gek? Hy hat ûntdutsen dat dy hûn begjint te flybjen as er fretten kriget. En wat docht Pavlov dan? Justjes foardat er de hûn te fretten jout lit er earst eefkes in sinjaal hearre, in beltsje klingelje, leare wy op kweekskoalle. Letter lês ik dat it gjin belklingel west hat, mar it tikjen fan in metronoom. Hawar, bel of metronoom, foar it resultaat makket it neat út. De hûn dy 't yn earste ynstânsje allinnich

mar flibet by it krijen fan foer, flibet nei ferrin fan tiid al by it sinjaal, ek al kriget er dan neat. Klassike kondisjonearring hjit dat. De hûn feroaret net út eigen wil syn gedrach, mar ien fan syn refleksen wurdt kondisjonearre. In ûnwillekeurige kondisjonearring. Kin dat no ek willekeurich? Dêr hat de Amerikaan Burrhus Skinner ûndersyk nei dien. Troch ien gedrach konsekwint te beleanjen en in oarenien konsekwint te bestraffen, kin gedrach beynfloede wurde, feroare as men dat wol. It trainen fan hûnen, it oanlearen fan keunstkes by sirkusbisten, it is allegearre basearre op dat prinsipe: winske gedrach beleanje, net winske gedrach bestraffe. Is soks no ek op minsken tapasber?

Ik bin der wis fan dat Ivan en Burrhus idoalen binne fan generaals, admiraals, maarskalken en oar kommandearjend folk, yn hokker machtsblok as se ek opklommen binne.

‘Wol it net mei dyn “wolletje?” Gjin huzaar ûnder it hynder: jûn is der alle tiid foar wat ekstra les yn it wolletje-meitsjen!’

Jûn? Jawis, dan is it pilsketiid! En dus tear ik “wolletjes” dy’t alle wolletjeskrytyk wjerstean kinne. Pavlovisme en Skinnerisme slaan foar master op yn it leger.

Yn myn Hânboek Soldaat: “14e druk, vastgesteld bij beschikking van de Minister van Defensie, d.d. 27 oktober 1961” stiet foaryn in foto mei dêrûnder in beskriuwing fan hoe’t myn PSU, myn Persoanlike Utrissing, yn ’e metalen kast njonken it bêd mei de striesek en it “wolletje”, opburgen wurde moat. En hoe kin it ek oars: wer krekt sa en net oars. Al smyt ik der in striesek fol ferdømmes tsjinoan, der is gjin ferwin op. Mei dy flokkerij moat ik ek noch foarsichtich wêze.

“Daar de godsdienst de bron is van alle geluk, deugd en ware moed, behoort ook in de kriegsstand een ieder zich tot het hooghouden daarvan en tot een zedige levenswijze te bevljigten; de godslasteringen, het vloeken en zweren moeten worden nagelaten en zullen de meerderen hierin en in al wat de handhaving der goede zeden kan bevorderen, hun minderen met een goed voorbeeld voorgaan, en alle buitensporigheden algemeen vermeden moeten worden.”

Wy wurde ôfmarsjearre nei tsjerke. Dat moat yn it begjin fan 'e oplieding. Gjin diskusje mooglik. By de keuring haw ik NH ynfolle op oanstean fan ús mem. As eksistinsjalist woe ik eins “geen” ynfolje.

‘Dat is sa negatyf,’ seit mem, ‘dat sil de hege miters net noaskje.’

‘Mem ek altyd mei har hege miters!’

‘Dy hawwe it dêr foar 't sizzen. Do hast neat yn te bringen, lege briefkes, oars net. It sil eefkes wennen wêze foar dy. Ik soe mar gewoan NH ynfolje, dêr hearre wy fan âlds ek by.’

‘Fan âlds is âld.’

‘Oars setst der mar frijsinnich by.’

Dat frij fan frijsinnich docht it him. Mem har sin!

NH dus en dus wurd ik ôfmarsjearre nei in NH tsjerke. Foarôf ha wy in preek hân yn it efterútbidden. Dat wurd is net te finen yn it wurdboek, ek net yn it Hânboek Soldaat, mar it betsjut: flokken. Wy binne dus warskôge.

‘En dy't it godferdomme weaget om stikem nei de mokkels op it trottoir te sjen, sadat de hormoanen him yn 't paad begjinne te rinnen en hysels út 'e stap rekket, dy sil ik godferdomme nei de preek leare wat yn 'e stap rinnen is.’

Wy marsjearje as hong it libben der fan ôf. Gjiniën kriget it yn 'e harsens en wiis de wachtmeester eefkes op haadstik 4, artikel 1a, fan it Hânboek Soldaat. De kondisjonearring is al moai op gong. Gjiniën hat nocht oan in strafekersysje nei de preek: dan ha wy frij, dan wolle wy nei it PMT, it "Protestants Militair Tehuis," dêr't pilskes foar slitterspriis te keap binne.

Ik bin ek noch in kear fan godstsjinst feroare. Op oanrieden fan myn maten wurd ik fan NH, RK. Yn it Militêr Tehûs fan 'e Roomsken is it geselliger as by de Protestanten. De aalmoezenier drinkt gauris ien mei, faker as de dominy. Efterôf hie dy godstsjinstferoaring net nedich west. By beide tehuzen wurdt net frege nei godstsjinst. Sels as ateïstyske eksistinsjalist kin ik der telâne. Sawol de "aal" as de "do" hawwe as devys: "Laat de huzarekens tot mij komen."

Myn PSU moat yn 'e kast! Dat alles yn dy kast in fêst plak hat, kin ik wol billikje. Mocht der alarm komme en ik moat yn sân hasten útrukke, -'De Russen stean al by Nije Skâns!'- dan moat ik net om myn spullen hoege te sykjen. Mar dat alle himden en ûnderbroeken krekt tafelmesbreed opteard wurde moatte, makket by my wer in wolletjeseftige argewaasje wekker. Mar ja, in mespuntsje te breed of te smel, betsjut kast leechskuorre, alles opnij opteare en werynspeksje jûns om njoggen oere. Straf en beleanning! En beleanning betsjut hjir: gjin straf krije. De kondisjonearring giet syn gong en ik ha gjin wikseljild. Sokken binne der wol.

(It toaniel is de gong fan in kazerne. In huzaar, noch mar krekt yn tsjinst, is dêr oan it dweiljen. Der komt in man oan mei in gouden stip op 'e kraach. De huzaar dweilet troch, mar makket wol safolle romte dat de man der sûnder problemen

lâns kin. Dat is der lykwols fier by troch. De huzaar moat halt en front meitsje, dat betsjut oerein komme, tsjin 'e muorre stean gean, mei in klap de lofterskonk njonken de rjochter sette, stokstiif stean bliuwe, de earmen allike stiif njonken it lichem hâlde en wachtsje oant de man mei de stip foarby is. De huzaar docht it net en dweilet ûnfersteurber fierder).

Adjutant: Huzaar! Ferjitst net wat?

Huzaar: (dweilet troch sûnder op te sjen) Ik soe net witte wat.

Adjutant: Witsto wol wa't ik bin!

Huzaar: (Hâldt op mei dweiljen en sjocht de adjutant op en del oan) It heucht my net dat ik mei jo yn 'e kunde kommen bin, mar...

(De adjutant hapt nei de siken en fersjit fan kleur: dy begjint nei in donkerreadens út te skaaien)

...mar dat kin gau ferholpen wurde: as jo jo no eefkes foarstelle...

Adjutant: (De wurden flybje der út, Pavlov syn hûn soe der jaloersk op wêze) Ik bin de adjutant fan 'e kazernekommandant.

Huzaar: Ik bedoelde net jo rang, mar... ik sil jo it goede foarbyld wol eefkes jaan. (Hy stekt de hân út om te fûstkjen. Dy wurdt net oannommen)

Adjutant: Ik...Ik... (Hy smoart omtrint yn syn wurden, seit neat mear en siemet fuort)

De ôfhanneling letter falt ta: de ritmeester-kazernekommandant wiist de huzaar, suver in bytsje as in heit, op it ferskil tusken de boargerlike en de militêre maatskippij. De huzaar seit ta dat er besykje sil syn boargerlik gedrach wat op in leech pitsje te setten en him oan te passen oan 'e regels fan 'e militêre maatskippij. Mar, nettsjinsteande alle goede bedoelingen, mislearret it alledgeduerigen.